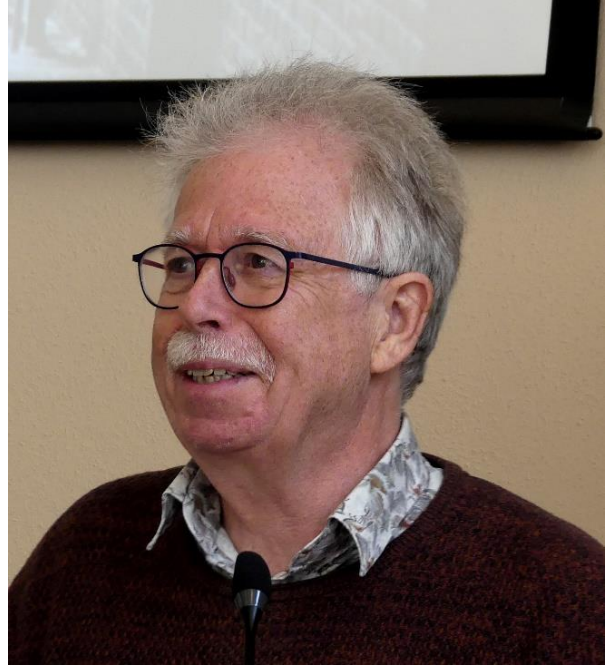

Vriendendag 2025

Bijzonder fijn dat de Hortusvrienden in staat werden gesteld afscheid te nemen van Paul Keßler, prefect van de Hortus sinds 2006, die vertrekt wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd: hij verzorgde deze ochtend een afscheidscollege voor de Vrienden.

John van Ruiten heette iedereen welkom. Er zit mede dankzij actieve werving door medewerkers van de front office een behoorlijk groei in Vrienden, we naderen de 2100. John meldt dat de vriendenstichting eind vorig jaar een oproep heeft gedaan om nieuwe bestuursleden te krijgen. Er was een grote respons, mooi. We konden niet alleen direct twee nieuwe bestuursleden vinden, maar we konden ook kennismaken met een aantal kandidaten voor toekomstige invulling van bestuursfuncties. John stelt Roel Nikkessen en Marcel Welsink voor. Marcel is de nieuwe penningmeester geworden. Na een loopbaan als accountant bij een groot kantoor heeft hij nu de handen vrij voor bestuurswerk. Roel is algemeen directeur van een ICT bedrijf en kan naast die drukke baan tijd vinden voor het vriendenbestuur. Beiden zijn sinds 1 januari aan de slag en nemen de plaatsen over van Ton van Zijp en Gerbrand van den Ban. Daarnaast wordt student Casper Zee aan het bestuur toegevoegd. Hij gaat samen met ons verkennen hoe we de verbinding van de Hortus en de Vrienden met jongeren/studenten kunnen versterken.

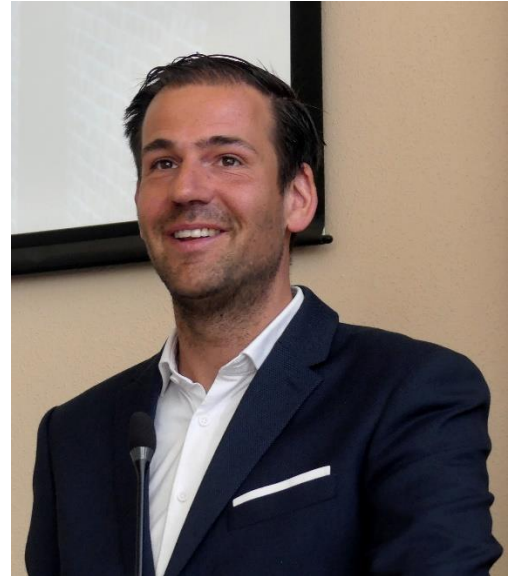
‘Met veel genoegen kijken we terug op een goed bezochte en zeer geslaagde winterlezing in januari. Prof Steffen Nijhuis uit Delft gaf een geweldige interessante presentatie met de titel Landschapslogica. Fijn dat onze nieuwe Leidse burgemeester Peter Heijkoop het 1^e exemplaar van Hortus Leiden 2025 in ontvangst nam. Mocht u niet bij de winterlezing aanwezig geweest zijn, zoekt u dan op onze website eens het verslag ervan op. U kunt daar ook ons jaarverslag, het beleidsplan en de financiële verantwoording vinden. U vindt onze site op de speciale Vriendenpagina van de website van de Hortus.’

Mede in het kader van 450 jaar Leidse universiteit gaat er een boek verschijnen over de geschiedenis van 435 jaar Hortus in samenhang met de geschiedenis van de tulp in de Hortus en in Nederland. ‘U kent allemaal ongetwijfeld het verhaal van Clusius en de tulp, maar er is nog veel meer over te vertellen. In dit prachtig geïllustreerde boek kunt u daarover lezen. Begin mei is het boek in de Hortuswinkel te koop. Op vertoon van uw vriendenkaart krijgt u maar liefst € 7,50 korting op de normale prijs van € 25,00.’ John memoreerde dat we afscheid hebben genomen van Peter Inklaar, zakelijk directeur. Onder zijn leiding is de hortusorganisatie versterkt en geprofessionaliseerd. Applaus voor Peter! Daarna kondigde hij Peters opvolger aan: Tom Schreuder.

John van Ruiten en Peter Inklaar

Tom Schreuder stelde zich voor. Ook hij heette de Vrienden welkom mede namens de nieuwe prefect, Barbara Gravendeel, die niet aanwezig kon zijn. Tom vond het na negen jaar Keukenhof als hoofd commerciële zaken tijd voor iets anders. Hij is heel blij met zijn aanstelling en de Hortus, niet alleen een schitterende plek, maar, zoals hij al heeft ervaren, ook een prachtige organisatie. Hij is heel prettig verwelkomd. Hij gaat voortbouwen op het goede fundament dat door zijn voorgangers is gelegd. Samen met Barbara gaat hij een plan maken en een visie formuleren waar de Hortus in de komende jaren naartoe wil en hoe deze toekomstbestendig zal zijn. De universiteit staat hiervoor open. Samenwerken in de stad, onder andere met de vele musea in Leiden, is van belang. Zie bijvoorbeeld de huidige samenwerking met de Sterrewacht met de tentoonstelling Planten & Planeten. Tom is blij met de ruim 2000 Vrienden, hij wil ze nog beter betrekken bij de Hortus.

Vervolgens kondigde John Paul Keßler aan. 'Goede wijn behoeft geen krans. Sinds 2006, dus bijna 20 jaar, was Paul onze prefect (wat is dat toch een mooi benaming voor die functie). Onder zijn leiding is de Hortus enorm gegroeid en vernieuwd. U kunt in het magazine uitgebreid over hemzelf, en zijn bijdragen aan de Hortusontwikkelingen lezen. Het is heel verheugend we dat hij vandaag voor onze Vriendengroep een afscheidscollege geeft.'

Paul gaf een indruk over het reiken en zeilen van de Hortus gedurende de jaren dat hij perfect was. Hij begon met het danken van zijn vrouw die hem heeft gestimuleerd te solliciteren. Hij was vereerd te worden verkozen tot prefect. De Hortus was bij zijn begin kleiner, zowel qua organisatie als qua oppervlakte (de Sterrewachttuin is erbij gekomen). Er waren toen lang niet zoveel activiteiten als nu. Als tiener, toen hij in de zomervakantie werkte op een kwekerij in De Bilt, maakte Paul kennis met de Leidse Hortus en kwam hij onder de indruk van de rijke historie ervan. De Hortus begon in 1590 op de plek waar nu ongeveer de Clusius tuin ligt. In de loop der eeuwen is hij uitgebreid tot nu ongeveer drie hectare, inclusief de Sterrewachttuin die er het recentst is bijgekomen.

Toen Paul begon kwamen er circa 80.000 bezoekers per jaar, dat waren er in 2024 bijna 250.000. Daaraan is hard gewerkt door het Hortusteam. Voor kinderen worden leuke activiteiten georganiseerd, zoals de kleuterdans. Paul is blij dat de Hortus op z'n eeuwenoude plek in het centrum is gebleven en dat de verhuisplannen naar de periferie niet zijn doorgegaan. De Vrienden van de Hortus zijn destijds opgericht als oppositie tegen het verhuisplan. Nu komen er steeds meer Vrienden bij. Natuurlijk is het fijn dat mensen genieten van alle mooie planten, maar Paul vindt het belangrijk dat ze na hun bezoek aan de Hortus weggaan met informatie over wat groen betekent, hoe dat kan bijdragen aan mentale gezondheid.

Paul is begonnen met 15 man personeel, nu zijn er 46 medewerkers. En niet alleen dat: er heeft een ontwikkeling plaatsgevonden niet alleen in het aantal, maar ook in de kwaliteit van de medewerkers.

Inbedding binnen de universiteit: Faculteiten, instituten

De Hortus maakt gelukkig nog steeds deel uit van de Universiteit Leiden en is tegenwoordig goed ingebed in de faculteit en instituten. Toen Paul begon was het een beetje de Hortus tegen de rest van de wereld. Sindsdien zijn er veel contacten opgebouwd. Er wordt samengewerkt met het IBL (Instituut Biologie Leiden) en het CML (Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden); de Leidse Biodiversiteitsgroep en de Sterrewacht.

Ook wordt plezierig samengewerkt met het Singelpark. Leiden is de stad met het hoogste aantal musea per inwoneraantal. De Hortus werkt samen met het Sieboldhuis, het Rijksmuseum van Oudheden en Naturalis. Soms worden er gezamenlijk exposities georganiseerd. Ook met de gemeente Leiden bestaat een goede band. Het was fijn dat burgemeester Heijkoop aanwezig was bij de festiviteiten rond onze Ginkgo en bij de Winterlezing van de Vrienden. Samenwerking brengt meer dan je individueel kunt bereiken.

In Nederland maakt de Hortus deel uit van de Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen (NVBT). De Hortus werkt samen met andere botanische tuinen in Nederland op het gebied van de collectie (elke tuin heeft zijn eigen zwaartepunt wat betreft de collectie), educatie, communicatie en bedrijfsvoering. Er worden samen projecten uitgevoerd en materiaal voor tentoonstelling uitgewisseld. Ook met de Keukenhof wordt samengewerkt: er is daar nu een imitatie van de Clusiustuin.

**BOTANIC
GARDENS**
CONSERVATION
INTERNATIONAL

Internationaal is de Hortus lid van Botanic Gardens Conservation International (BGCI). Paul verzorgt de Europese sectie. Paul en zijn medewerkers bezoeken met regelmaat internationale congressen.

Nienke Beets

Annas Rabbani

Tim Claerhout

Als prefect heeft Paul zich nadrukkelijk met de wetenschap in de Hortus bezig gehouden. Momenteel begeleidt hij drie promovendi in Nederland: Nienke Beets onderzoekt stoepplantjes en Tim Claerhout binnen het grote project Verborgene Stadsnatuur mossen en korstmossen. Beide onderzoeken maken gebruik van Citizen Science – burgerwetenschap – reden voor de Vrienden van de Hortus bij te dragen aan deze promotieonderzoeken. Annas Rabbani doet een onderzoek in de plantenfamilie der Annonaceae, een familie waar Paul zelf ook veel aan heeft gewerkt.

Dany Lesmana Hakim

Siti Maimunah

En dan begeleidt Paul ook nog twee onderzoekers in Indonesië: Siti Maimunah onderzoekt hoe soorten van *Dacrydium*, een bedreigde conifeer, in Kalimantan beschermd kunnen worden. Dany Lesmana Hakim bekijkt hoeveel rassen van nootmuskaat er in Indonesië zijn gecultiveerd en hoe deze zijn ontstaan en lokaal worden gecultiveerd en gebruikt.

Gedurende de lange jaren dat Paul prefect was zijn er veel projecten uitgevoerd in de Hortus, veel daarvan met steun van de Vrienden van de Hortus.

Zie maar:

Oranjerie

Wintertuin

Clusiustuin

Chinese kruidentuin

Tropische kassen

Vijver

Sterrewacht tuin

Mediterrane tuin

Omgang sterrenwacht

Systeemtuin

Tuinhuis

Kwekerij

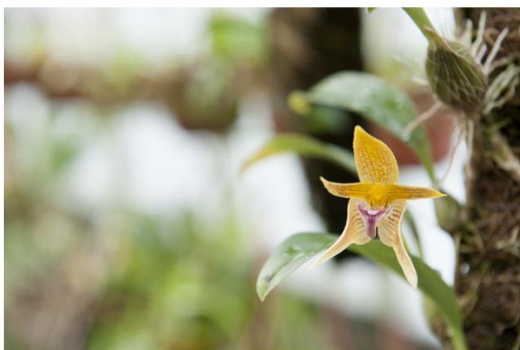
Aquahortus

Vleesetende planten

Ook denkt Paul met plezier terug aan de tentoonstellingen, zoals de Aquahortus in samenwerking met de aquariumvereniging; de vleesetende planten met de werkgroep Carnivora; de orchideeën met de orchideeënvereniging. Niet te vergeten de amaryllissen, lievelingsplanten van Paul. Alle medewerkers en vrijwilligers van de Hortus krijgen ieder jaar als einde-jaarscadeau onder andere een amaryllisbol.

Orchideeën

Hippeastrum/Amaryllis

Paul is altijd heel blij geweest met en heeft zich gesteund gevoeld door de vele – zo’n 120 – vrijwilligers van de Hortus en natuurlijk de ruim 2000 Vrienden.

Bij een afscheid hoort een cadeau. Paul vindt het heel belangrijk dat er aan de toekomst wordt gedacht en aan de inzet van jonge mensen. In dit kader is de herinrichting van de kwekerij van de Hortus naast het kantoor aan de 5de Binnenvestgracht tot buitenlab een mooi project. Als cadeau wil Paul graag een bijdrage hieraan ontvangen. Dat kan via de QR-code.

Herinrichting Hortus Kwekerij tot Buitenlab

De kwekerij van de Hortus botanicus Leiden, gelegen naast het Hortus-kantoor aan de 5e Binnenvestgracht 8, speelde lange tijd een historische rol. Vanaf 1930 reconstructie van de Clusiustuin.

In 2009 werd deze tuin verplaatst naar de oorspronkelijke locatie bij de ingang van de Hortus.

Een **nieuwe onderzoekskas** van grote waarde voor de Hortus, maar ook voor samenwerkingspartners zoals het Instituut Biologie Leiden, het Centrum voor Milieukunde, Hogeschool Leiden en Naturalis Biodiversity Centre.

Doel en impact

Met het Buitenlab wil de Hortus zijn wetenschappelijke en maatschappelijke impact verder laten groeien.

Herinrichting van de kwekerij en de bouw van een onderzoekskas voor natuurbehoud en onderzoek.

Dit sluit aan bij de strategie van de Hortus, waarin een grotere bijdrage aan natuurbehoud en het versterken van de wetenschappelijke functie een belangrijke rol speelt.

John van Ruiten bedankte Paul voor zijn mooie verhaal: 'Paul, we laten je niet zo maar gaan. Natuurlijk komt je officiële afscheid nog op 25 april, maar vandaag nemen we afscheid met onze Vrienden. Jij was er bij onze bijeenkomsten vrijwel altijd bij. Je was en bent benaderbaar, toegankelijk en geïnteresseerd. En bepaald geen zuurzak (zoals die plantenfamilie waarin je bent gepromoveerd in het Nederlands heet). Je wist zowel de wetenschappelijke kant van de Hortus als ook de maatschappelijke verbinding heel goed voor het voetlicht te brengen. De Hortus heeft daarmee groot aanzien verworven zowel in de stad als in de universitaire wereld.'

Ton van Zijp

Gerbrand van den Ban

Twee bestuursleden van de Stichting Vrienden van de Hortus hebben afscheid genomen. John zette ze in het zonnetje en bedankte ze zeer. Allereerst Gerbrand van den Ban: 'Bijna 3½ jaar terug trad hij toe tot ons bestuur en bracht daar een stevige dosis bestuurlijke ervaring in. Hij hielp onze statuten en reglementen te moderniseren. Als penningmeester het laatste jaar maakte hij een nieuwe opzet voor de begroting, verantwoording en meerjarenbegroting. Hij zorgde voor stroomlijning van ons overlegproces met de Hortus door nieuwe werkafspraken. Vanwege persoonlijke reden heb je de keuze gemaakt om dit jaar terug te treden. Wij danken je zeer voor je inzet en bijdrage aan ons bestuur en de Hortus'. Naast een mooi Hortuspakket kreeg Gerbrand op zijn verzoek een aantal Hortus-toegangskaarten voor in Leiden verblijvende vluchtelingen.

Ook Ton van Zijp sprak John toe: 'Ton: een beter bestuurslid kun je je als organisatie niet wensen. Collegiaal, betrokken, handen uit de mouwen, op mensen gericht. En heel degelijke financiële kennis. Dat wordt niet alleen bij ons gewaardeerd, maar dat blijkt ook wel uit de veelheid van organisaties waarin je actief bent. Ik noem Singelpark, Schooltuinen en Stichting Leiden Oogst. Na twaalf jaar zitten je termijnen er op. Statutair mag een bestuurslid niet langer zitting hebben. Elf jaar was je penningmeester en je deed dat voortreffelijk. Heel bijzonder was natuurlijk de grote nalatenschap die wij in 2018 kregen van Carla van Steijn. Ik zal nooit vergeten hoe wij samen bij de notaris in Den Haag van die enorme nalatenschap hoorden. Hoe ga je daar mee om? Jij hebt ook als lid van ons beleggingscomité daarover, samen met Mia Buma, de wijsheid ingebracht en inmiddels is het bedrag duurzaam en degelijk belegd. Laten we hopen dat de Hortus nog vele jaren daarvan de vruchten kan plukken.' Ook Ton kreeg een mooi Hortuspakket en op zijn verzoek een bijdrage voor het boek dat volgend jaar wordt uitgebracht in het kader van 100 jaar Leidse Schooltuinen.

Tenslotte nodigde John iedereen uit onder het genot van een hapje en een drankje nog wat na te praten op het zonovergoten terras van de Oranjerie. De catering werd gesponsord door het Grand Café Hortus, waarvoor hartelijk dank!

Tekst: Adri Mulder, Beeld: Adri Mulder, Roel Nikkessen en uit de presentatie van Paul Keßler